

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

¿PER QUÉ APLAUDÍAN?

Per lo que á la vista está.

LA FESTA DELS SOMATENTS

Els héroes del Bruch.

CRONICA

QUAN en Pella y Forgas, que ab sas pretensions de Conceller en cap, ha descendit fins á la modesta categoria de introductor de companys de causa, feu la presentació de 'n Francesch Cambó á N' Anfós VII rey de Aragón y comte de Barcelona, en el despaig del arcalde Boladeres, escatimá al seu apadrinat un de sos mérits principals, desde 'l punt que va concretarse á dir:

—Per ser vos, senyor, un rey jove, vos dirigirá la paraula el regidor més jove de la colla regionalista.

Si volia ferlo més simpátich, tal com se mereix en Cambó, havia de dir: «el regidor més jove y més Tenorio d' entre tots nosaltres.»

Tenorio en el sentit de conquistador infatigable y afortunat, com tots els joves d' empenta y que no 's cansan de perfidiar. L' Autonomia podrá ser una xicoteta esquerpa y estar gelosament guardada baix el poder de sos pares D. Centralisme y D.ª Monarquia; pero deixin que 'l Tenorio de Besalú desplegui tots els seus medis de seducció y com totas, al cap-de-vall será Autonomia al cove.

L' acte de dijous á la tarde fou realment un acte... pero un acte de comedia.

Tot estava perfectament preparat: l' idea de dirigir-se al soberá y la forma en que s' havia de fer.

El Sr. Cambó va escriure previament el discurs qu' havia de pronunciar davant del rey; un cop redactat, va consultarlo ab els representants del tirá, fentse cárrech dócilment de las observacions que van tenir á bé dirigirli y acceptant algunas esmenas que van tenir per convenient imposarli... després de lo qual se 'l va apendre de memoria, com un noy d' estudi.

Els directors de la Lliga s' havían conjurat á observar, durant l' estancia del rey á Barcelona, una conducta de cortés apartament. Res de manifestacions ni en un sentit ni en un altre: l' interés suprem de la causa imposava aquesta actitud, que si no deya res, resultava ser la menos comprometedora.

Pero alguns, que tenen més de monárquichs que de regionalistas, no 's van poder contenir, y s' uniren al corteig y assistiren á la recepció y aclamaren á n' en Maura y posaren domassos als balcons y 's convertiren en servidors sumissos del seráfich Marqués de las Cinquillas.

El remat amenassava desbandarse. Una gran part dels moltons mascles, satisfets y alegres, se 'n anavan per sos propis passos á la gola del llop.

En aquesta situació alguns regidors regionalistas

—no tots—acordaren construir un estel, donarli fil y enlayrarlo. L' estel Cambó.

Els ayres de la cortesanía 's prestan admirablement per' aquesta classe de jochs.

Tot va prepararse en deguda forma. Quan el rey aniria á la Casa gran donarian el cop. Pero 'l rey ja estaria advertit, com també ho estarian els seus concellers responsables. Sabrían lo que 'n Cambó 'ls diria y sabrían també lo que li havían de respondre. En Maura, per no haver de reproduhir inoportunament aquell famós discurs parlamentari ab que va triturar las bases de Manresa, 's quedaria á la Diputació ab l' excusa de cambiarse la roba y no assistiria á la Casa gran... Per un moment deixaria de ser Maura pera convertirse en Maula.

Y aixís tothom quedaria bé: els regidors regionalistas manifestants, el rey y 'l govern... y fins l' arcalde Boladeres prestantse á introduhir al monarca en el seu despaig ahont en Cambó y companys l' estavan esperant, desitjosos de conjurar la desbandada regionalista ab un acte de burda habilitat.

No á altre fi respón el discurs del Noy de Besalú. Lo que li digué al rey no té de bon tros l' importancia, ni la claretat, ni la valentia de lo que havían dit al pare y á la mare del actual monarca las comissions portadoras d' extensos y rahonats missatjes. Aquestas comissions tiravan ab canó de artilleria: En Cambó va tirar ab pistola de fira. Per aixó l' esculliren com á més jove. Joch de noys.

En el fons de son parlament hi resulta 'l desitj de que Barcelona, cohibida per l' actual ley municipal, pugui engrandirse sense trabas, al amparo de l' autonomia. Pero l' autonomia municipal es un empelt difícil, casi impossible de aplicar ab esperansas d' éxit en l' arbre de una organizació centralisada, y de aquí la necessitat de l' autonomia de la regió. Conseqüencia: que l' autonomia de la regió ha de servir en primer y principal lloch per assegurar l' engrandiment de la ciutat de Barcelona. Es á dir: un nou centralisme en perspectiva: el centralisme barceloní, més reduhit si 's vol, pero tan absorbent com el centralisme madrileny. Aquest es el fons del discurs de 'n Cambó.

Poch va costarli al rey de respondre que á dependir d' ell, donaria ab molt gust, en l' instant mateix, tot lo que li demanavan; pero qu' en virtut de la Constitució es el Govern el que ho ha de resoldre.

¡Ah! En l' esperit del nebot del cabecilla Barrancot y dels seus dignes companys de causa, devían pessigollarhi 'ls anhels de una regressió absolutista. No li van dir al soberá; pero posaria las mans al foch que ho degueren pensar:—¿Y per qué no 'us proclameu rey absolut, y 'ns podriau fer aqueixas concessions?

En nom del Govern parlá 'l ministre de la Gue-

rra, manifestant que no es el Govern per sí sol qui pot resoldre, sino el Govern ab el concurs de las Corts.

Y á las Corts hi tenen els companys de causa 'ls seus representants, els seus russinyols: que cantin... y ells mentres tant qu' esperin sentats; y si volen y 'ls electors hi venen á bé, poden, pera major comodat, asseure's en las butacas del despaig del arcalde que son amples y tovas.

Las taifas perdigotaires ja ho saben que no han obtingut res á conseqüencia de aquest acte; ja ho saben que 'l bobó ab que 'ls han volgut enllepolir no arriba ni á carmetlo de menta. Pero ab tot, els hi convé omplirse la boca de salivera, fingint una gran satisfacció, y fins un entusiasme, més que boig, imbecíl.

El resultat més positiu de l' aventura, ha sigut la protesta de quatre dignes regidors, sens dupte 'ls més inteligents y 'ls més significats de la colla. Els Srs. Carner, Sunyol, Giralt y Verdaguer y Pijoan han dit ben clar qu' ells no son dels que subrepticament faltan á acorts formals presos en la *Lliga regionalista*; que comprenen el caràcter y la significació política del viatge regi; qu' están justament amargats per las desatencions de que ha sigut objecte 'l catalanisme, tantas quantas vegadas ha acudit als alts poders del Estat, y que no tenen per qué rendir vassallatge á cap govern centralista ni á la representació de un poder impotent per acullir y fer justicia á las sevas aspiracions.

Barcelona sab perfectament que cada un dels quatre protestants val molt més que tots els Cambóns plegats, intrigants per naturalesa, reaccionaris per temperament, ab la màscara autonomista á la cara y l' ànima y 'l cos entregats á las farsas dels governs clericals y plutócratas. Y perque ho sab Barcelona, espera que ben garbellat el catalanisme, 'l boll se 'n

anirá á ser juguina de las bufadas de 'n Maura, mentres el grá s' apilotará en las sitjas populars dels que creuben que la base de todas las autonomías, es l' autonomia individual, la que consagra 'ls drets de l' home, la democrática, la republicana.

Els companys de causa, que no ho han entés aixís, s' arrapan com llagastas al acte de 'n Cambó, infantlo, *jaleantlo*, donantli las proporcions de un gran *triumf*, omplint la *Veu* de ridículas notas de felicitació y de adhesió.

No es la primera vegada qu' en sa tartarinesca inconsciencia ponderan sas etzegalladas y caygudas, empenyats en pendre 'ls fracassos per victorias. Pitjor per ells si parlan de bona fé.

De la Casa Gran van sortirne dijous torejats en tota regla: en Cambó, aquest brau tremendo y de cuidado que tot ho havia de tirar en l' ayre, va baixar humilment la testa, com un vadell de llet, á la carícia del jefe del Estat, permetent que 'l ministre de la Guerra 'l despatxés de un catxetasso.

En Maura, fregantse las mans de gust, degué exclamar:—¡Que 'n son de bons xicot! ¡Que 'n son de mansos!

Y á pesar de tot, la faramalla, en lloch de compadirlo com se mereix, l' alsa de terra y 'l proclama mascle entre 'ls mascles, héroe entre 'ls héroes, valent entre 'ls valents, ardit entre 'ls ardits, polítich intencionat, expert diplomátich y fins rival de 'n Fivaller.

No sería just treure del frontis de la Casa Gran las estátuas de D. Jaume y de D. Joan que vorejan la porta d' entrada. Pero aquesta podria tabicarse, convertintla en ninxo de una estátua de 'n Cambó, de proporcions agegantadas y ab aquest lema al peu:

«MÉS VALENT QUE 'N FIVALLER; MÉS CONQUISTADOR QUE D. JAUME.

P. DEL O.

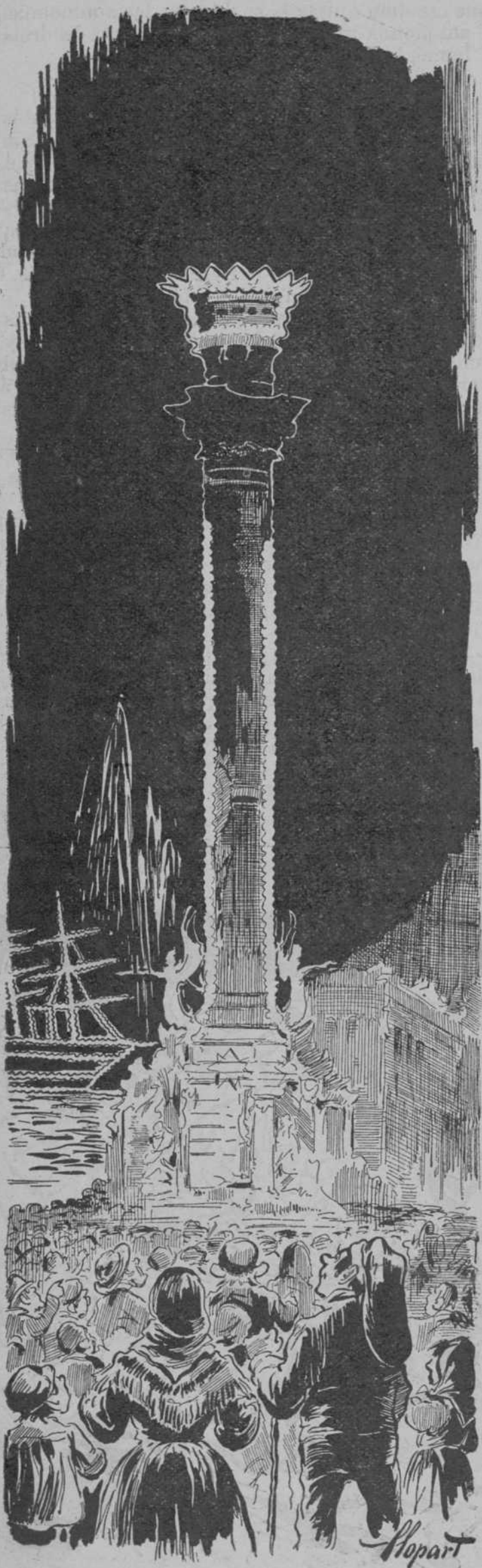
EL MOVIMENT CONTÍNUO

¡Correu, que ara vé per aquí!
¡Cuyteu, que ara vé per 'llá!

¡Apa, que torna á vení!
¡Hala, que torna á passá!

LA IL·LUMINACIÓ DEL MONUMENT Á COLÓN

- Repara, Sió, han tret l' estatua.

NOTA DE PRIMAVERA

La pubilla del Mo'í
he vist aquest dematí
que anava cap á la vila;
tot era calma, tot pau
y flotava un perfum suau
en l' atmósfera tranquila.

Al passar pel meu costat
el bon día m' ha donat;
descloqué 'l llabi riallera,
y m' ha semblat son somris
afalachs de paradís,
caricias de primavera.

Ab la cistelleta al bras
y caminant á bon pas
s' ha endinzat per la clotada,
trepitjant sos peus petits
els brins d' herba encare humits
per las gotas de rosada.

Al bosch refluá un verdum;
son fí y delicat perfum
escampava la viola;
una oreneta ha xiulat
y la rosella entre 'l blat
rumbejava sa corola.

Allí al cim del carenar
l' he tornada á llambregar;
sa figura 's destacava
sobre 'l cel clar y esplendent,
y ab forsa mogut pel vent
el seu vestit voleyava.

La veyá simbolisant
lo bó, lo bell y lo gran
agegantada y ayrosa,
y sortint el sol llavors,
l' ha besada com las flors
lanyantla ab polsím de rosa.

FELIX CANTIMPLÓ

¡QUÍN DESCONSOL!

Dupto que may hi hagi hagut una mort tan fon-
dament deplorada á Barcelona com la de donya
Isabel.

Per lo menos, entre una bona part del element fe-
mení, d' aquest element que cada dematí 's lleva
dihentse:—¿Ahónt anirém á distreure'ns avuy?—y
cada vespre 's fica al llit preguntantse:—¿Ahónt
podrém divertirnos demá?

Sentir el coro de lamentacions que 'l dissapte
passat á la tarde s' aixecava al *Sportsmen's Club* era
una cosa que trencava 'l cor.

—S' ha suspés la festa—deyan els directors del
tinglado.

—¿Per qué?

—Perque donya Isabel ha mort y 'l rey no pot
venir.

—¡Quína desgracia!

Desgracia era, en efecte, y ben grossa, lo qu' es
tava succehint. Desde primera hora de la tarde l'
extens tancat del *Club* s' havia omplert d' una mul-
titud inmensa. En ella, com sempre que d' especta-
cles gratuits se tracta, s' hi veyá brillar la flor y nata
de la cursileria barcelonina, empolaynada ab dra-
pets que, girats y tornats á girar, els serveixen des-
de 'l día de la boda; lluhint guants onze vegadas
rentats y mostrant aquellas caras mústigas, tan es-
pléndidament provehidas de polvos d' arrós, com
faltadas dels colors frescos que sols una alimentació
abundant y sana pot donar.

Removent cel y terra, fent mans y mànegas per
pescar una invitació, entranthi Deu sab de quína
manera, numerosas senyoras havían lograt ficarse

QUAN PASSAVA
ELS DE DALT

Entussiasme exagerat.

en el lloch de la festa que 'l *Sportsmen's Club* dedicava al rey... ¡y 'l rey no podia assistirhi porque justament la seva avia havia mort!...

¿Volen vostés coincidència més fatal, contrarietat més horrenda?

Ellas, que sense perills ni graves apreturas s'havien fet l' ilusió de poder veure a don Alfonso ab tota comoditat; ellas, que 's prometían una tarde tan alegre y divertida y hasta qui sab si alguna espurna del *lunch* ab que segurament obsequiaría al rey la Junta del Club; ellas, que ja 's veyan *épatant* a sa magestat ab l' elegancia dels seus trajos... tenyits y 'l brillo de las sevas botas, cuydadosament enlustradas per sas propias mans, ¡haver de renunciar a tot! ¡Sentir derrumbarse en un moment l' altíssim castell de cartas dels seus ensomnis! ¡Veures obligadas a tornar a casa ab la quia entre camas y 'ls cálculs completament desbaratats!...

Y total ¿per qué?... ¡Perque s' havia mort la digníssima filla de Fernando VIII!...

En l' ample recinte del Club no se sentían més que gemechs.

—Pero ¿quí era aquesta bona senyora?

—L' avia de don Alfonso.

—¿Encare era viva?

—Es de creure que sí.

—També ha sigut tot' una ocurrencia l' anar a morirse en un día com avuy... No sé cóm no las miran els reys aquestas cosas...

—¡Oh! Pot contar que si en la má d' ella hagués estat... Pero, desenganyis, a setanta tres anys...

—¡No hi ha anys que hi valguin!.. A nosaltres se 'ns havia promés una tarde distreta, y no es just que per un *incident* aixís quedin defraudadas las nostras esperansas.—

Lo pitjor va ser quan entre 'l *bello sexo* allí congregat va corre la veu de que 'l president del Govern ja sabia la infausta noticia desde 'l matí; pero no havia volgut esbombarla fins a aquella hora pera no disgustar prematurament al rey ni deslluhir el seu desembarch.

—¡Vaya un home més no sé qué!—exclamavan no pocas concurrentas:—Ja que ha esperat fins ara, ¿per qué no esperava unas quantas horas més, al objecte de no donar lloch a la suspensió de la festa del *Club*?

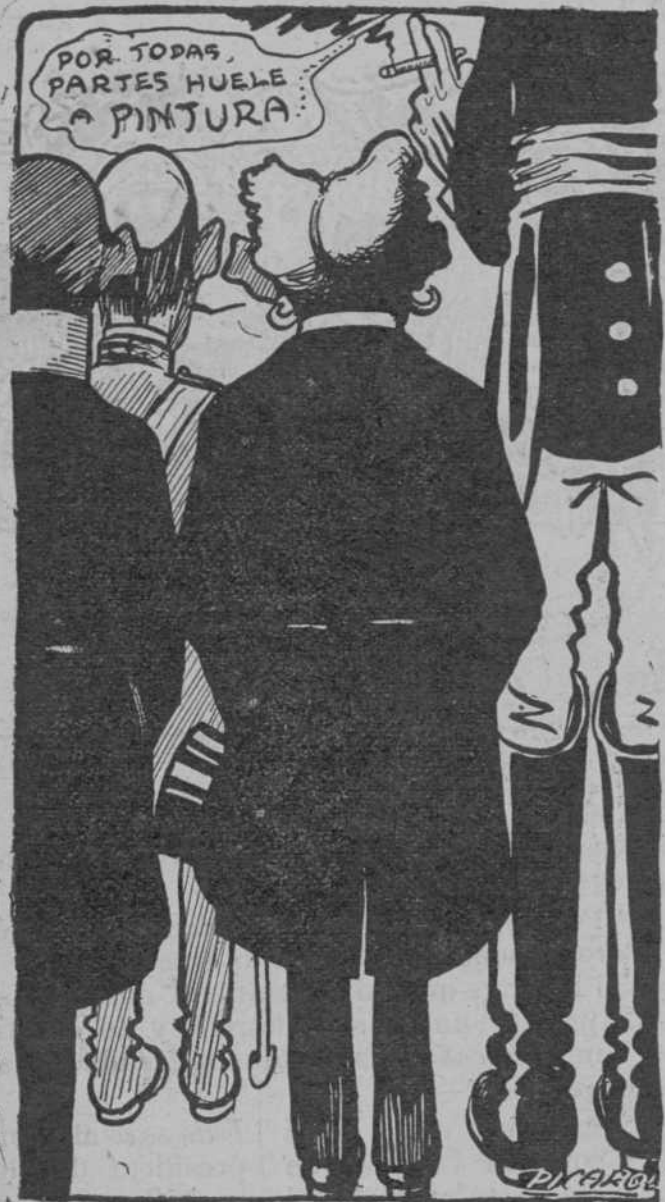
—¡Res!—responía un' altra:—¡Galantería mallorquina!.. Com qu' ell cobra bon sou y lo que li falta no son diversions...

ELS DE BAIX

Senzilla curiositat.

UNA FRASSE CÉLEBRE

¿Es cert que l' ha pronunciada
algú que ara viu aquí?
Uns asseguran que nó,
altres afirman que sí.

—De tots modes, lo que ha fet ab nosaltras no 'm sembla massa delicat.

—A mí m' ha caygut bastant del concepte...—

¡Ah! Que hi vaji en compte en Maura ab las nostras senyoras.

Ell no las coneix encare.

Mentres las hi procuri forsa ocasións de farolejar y divertirse gratis—perque, encare que molt senyoras y molt distingidas, á las diversións de pago no poden arribarhi—tot anirá com una seda y serán d' alló més amichs. El trobarán molt maco y molt sabi, li enviarán calurosas felicitacions encoratjant-lo y hasta potser se quedarán *roncas* cridantli *¡viva!*

Pero... ¡ay de don Anton, el día qu' ensumin que per culpa d' ell se 'ls hi ha frustrat un espectacle gratis!..

Son capassas de tot.

Fins de dirli alló...

Alló que un día li va dir en Rodrigo Soriano en plé Congrés.

A. MARCH

LA MEVA VEHINA

Davant de casa hi ha una minyona
que, si la veyau, iquín be de Deu!
No n' hi ha pas d' altra en tot Barcelona.
Es una dona

com las flors tendra, fresca com neu.

Sas trenas rossas ¡Deu m' assistesca!
pera penjarshi 'ls desenganyats,
son llargas, finas! Si sembla l' esca
que al home engresca
pera cometre tots els pecats.

Son front es ample, sens cap arruga,
llis com el marbre, pro, com follets,
dintre sa testa salta y belluga,
puig s' hi aixopluga,
tota una rassa de pardalets

Ulls blaus ensenya si 'ls parpres obra,
que tenen sempre mirar xamós:
ulls que si 's clavan d' algú á dessobre
¡ja 'l planyo al pobre!
puig fins se filtran al moll del ós.

Per els seus llabis, clavell que 's bada,
suspirs y riallas he vist eixir;
ditxós qui puga alguna vegada
de sa besada
la pressió ardenta en los seus sentir.

Sa veu d' arcángel, dolsa, m' encanta
y m' entra al últim recó del cor
y es suggestiva, suáu, vibranta,
sembla quan canta,
que cayguin perlas en copa d' or.

Estant per casa porta una bata
tan ben tallada á son cos diví,
que de sas formas cap se 'n recata;
y aixó que 'm mata
ab els seus gestos de serafí.

¡A MONTSERRAT!

Apunte del natural.

(De nostre corresponsal.)

ESCENA DOMÉSTICA

—¿Aquests son els mitjons que m' haig de posar?
—¡Arréglat, noy! Altra feyna tenim anantlo á veure.

Frisós contemplo sas hermosuras
darrera 'ls vidres del meu balcó,
com noy que guayta llemínaduras
y confitures,
que no pot heure, ple d' ilusió.

¡Si 'n passo al día de temps espíantla
quan trafiqueja dintre 'l seu pís!
Puig tant com goso bo y contemplantla,
també esperantla,
l' afany de véurela me fa felís!

SIMÓN ALSINA Y CLOS

EL DOMÁS Y LA BANDERA

El domás, que penja en la barana del balcó de la dreta, dirigintse á la bandera que adorna 'l balcó de la esquerra:

—Ja torném á serhi.

—Y tall ¿De qué 's tracta ara?

—Crech que ha vingut el rey.

—¿El rey?... ¿Quín?... Perque jo de reys ja n' he vist venir una pila...

—¿Y jo? A fé de domás te juro qu' he perdut el compte de las vegadas que he sortit al balcó á lluhir el garbo.

—Las mateixas que jo, si fa ó no fa. Per donya Isabel, per don Amadeu, per D. Alfonso XII, per la reyna regent....

—Aixó son las funcions de contracta. Pero ¿y 'ls bolos?... Comensa á contar: He sortit per las festas de la Mercé, he sortit per las festas del Centenari de Colón, he sortit per Corpus, per la elecció de Lleó XIII, pel naixement del rey petit, pel nombrament del actual papa...

—Lo qual demostra que 'ls domassos y las banderas som de més durada que 'ls papas, que 'ls reys, que totas las institucions establertas pels homes.

—Sí; pero mentrestant els homes ens fan ballar á la mida del seu gust, exposantnos á la intemperie... y á las bromas dels transeunts, que no podén menos de riures de la freqüencia ab que sortim á pendre la fresca. Ahir mateig vaig sentir que un passant ho deya: «¡Dimontri, quína afició tenen en aquesta casa á exhibir el domás!...»

—La veritat es que té rahó la gent de riure's de nosaltres. Perque, si al menos aquesta exhibició fos sincera...

—¡Ah! ¿També 't trobas en el mateix cas que jo? Veyám, explica't, ¿cóm ha sigut que t' han colocat?

—Cóm cada vegada que surto. El senyor, que desde l' últim bajón de la Bolsa está d' un humor de mil dimonis, lo qual demostra que va rebre de va lent, no tenia cap intenció de posarme. Pero la senyora...

—Ja m' ho penso. La senyora devia comensar: No convé estar retrets, s' ha d' adornar el balcó, tota la gent de bon tó guarnirá...

—¿Cóm ho sabs que deya aixó? ¿Que vas sentirho?

—No; pero m' ho figuro. A casa va pasar tres

quartos de lo mateix. El senyor tampoch estava per brochs. «Déixa't de domassos,» deya á la senyora: «¡Bonica situació travessém, per anar á pensar en aquestas cosas!»

—Pero la senyora...

—Com si 'l marit parlés ab la paret. Dali que dali, insistint en la necessitat, «l' absoluta necessitat,» que deya ella, de vestir els balcons ab el trajo de las festas.

—¿Es á dir que 'l senyor no n' es partidari d' aquestas fantasías?

—¡Ni 'ls mils! Y 's comprén molt bé. Fa dos mesos que té la fábrika parada, al magatzém no ven ni una pessa de género, el carro li va pel pedregal... Pero las senyoras son tan tossudas y 's deixan portar tan fàcilment per la impressió del moment, per la vanitat y per lo que dirá 'l vehí!

—¡Calcada, noy, calcada!... A aquestas mateixas causas dech jo 'l trobar-me ara al balcó.

—Y com qu' es de creure qu' en las altras casas deuen trobar-se en idéntica situació que nosaltres...

—De segur.

—Resulta que tot aquest luxó d' iluminacions, banderas y domassos, ben lluny de representar lo que 'ls interessats s' entretenen en fer corre...

—Sí, senyor: representa ni més ni menos que una comedia.—

En aquest moment un xicot travessa 'l carrer cridant:

«¡Última hora, con el atentado contra el señor Mural!»

—Adios!—diu la bandera.

«Esta vez nos ha salido un poquito desigual.»

—¿Vols dir que á conseqüència d' aquest atentat...

—S' han acabat las banderas y 'ls domassos. «Aquí da fin el sainete...» Ara comensa 'l drama.

MATÍAS BONAPÉ

LLIBRES

VALENTINA, novela de LAURA GARCÍA DE GINER.—Si alguna prova faltava pera corroborar l' aptitud de la dona pera 'l conreu de la bella literatura, la trobaríam plena y cloent en aquest nou volum ab que la distingida esposa del digne y sabi catedrático del Institut, Sr. Giner de los Ríos, acaba d' enriqueix la *Colección diamante*. Espanya n' ha tingut sempre de notables escriptoras, y d' ellas algunas han sapigut conquistar-se un nom respectable y respectat en el género novelesch, ab tot y exigir un cúmulo molt complexe d' aptituds: imaginació, dó d' observació, coneixement de la vida, sentimient y flexibilitat d' estil.

Totas ellas resplandeixen en *Valentina*, obra equilibrada, ben sentida, plena d' emoció y palpitant d' interés, tant que 's fa casi impossible deixar el llibre una vegada s' ha comensat á llegir. A l' atracció qu' exerceix l' assumpte, s' hi ha de afegir ademés l' emoció que desperta ab sos accents de honrada sinceritat.

La Sra. García de Giner fa vía pera col·locarse entre nostras escriptoras mes eximias.

LLUISA, drama líric de GUSTAU CHARPENTIER.—Traducció catalana de JOAQUIM PENA.—No podía venir mes á temps la publicació de aquest llibre, per coincidir ab la representació en el Liceo de l' obra del célebre compositor francès. Es en aquest concepte, una guía excelent del espectador, que permet apreciar fins en sos mes recóndits detalls l' originalíssima creació musical, basada en els métodos moderns, segons els quals ja no 's fa música, per afalagar las orelles, sino pera realzar y donar valor al drama. Charpentier es un nou Wagner; pero un Wagner realista, cantor de la vida contemporánea.

Sa *Lluisa* es un drama implacable, punyent, que arriba al cor. Res mes senzill que la seva acció; pero res tampoch mes intens.

Ab el llibre á las mans, tal com en Pena l' ha traduhit al catalá, y tal com l' ha puntualisat, marcant els diversos motius que 's destacan y s' encreuhan en sos diversos passatjes, un se fa cárrech perfecte de la intenció de la música, sense que se li escapi res. El llibre serveix en un principi per apendre; mes una vegada s' ha penetrat l' obra en sa totalitat y en sos detalls, ja no es necessari; pero sempre es de agrahir y 's fa estimar per l' excelent servey que ha prestat al filarmónich.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Historia de los Trece de H. de Balzac.—Es una de las novelas mes notables del célebre escriptor. Esmeradament traduhide pel Sr. García Bravo vé á aumentar la colecció que ab tant acert dona á llum la casa Tasso.

... *El Piripitipi*.—Jugué comich en un acte y en vers, original de J. Asmarats, estrenat el mes passat al Alcázar Español.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Res de particular, com no sigui la funció de gala donada 'l dijous de la senmana passada, posantse *La Charra* y *Pepa la frescachona*. Com no vaig assistirhi, ignoro si 's van suprimir els crits subversius de aquell llorito, que cauhen de plé dintre de la circular del Fiscal del Tribunal Suprem.

De totas maneras, com totas las demás funcions de gala anunciadas han quedat en l' ayre, ab motiu de la mort de D.ª Isabel II, en Palencia pot ben dir:—Qui pega primer, pega dos cops,

LICEO

Ab *Aida*, s' ha donat á coneixer un' artista escepcional: la Kruscheniski.

¡Quína cantant, quína actriu y quína dona!

En tots tres conceptes té totas las de la lley. Com á dona es guapa y de bona figura; com á actriu está sempre en escena, dintre del paper, lo mateix cantant qu' escoltant—l' escoltar, una de las cosas mes difícils per un artista dramático.—Y acaba de arrodonir son treball esmeradísim vestint al personatge ab irreprotxable propietat. Sembla una figura arrancada á un obelisch del vell Egipte.

Com á cantant, espléndida. Posseheix una veu fresca, ben timbrada, igual en tots els registres, y d' ella 'n treu un partit assombrós tant en els passatjes de bravura, com en els de apassionament, com en els de tendresa.

El públich que no estava previngut, perque no s' havia abusat ni usat tant sols del bombo, ni del reclam, experimentá desde 'ls primers instantos la mes agradable de las sorpresas. L' éxit s' aná acentuant d' escena en escena, d' acte en acte. La gentil Kruscheniski, desconeguda del tot aquí avants del seu debut, eixirá del Liceo feta una estrella.

El tenor Izquierdo no careix de qualitats. Sa veu extensa, potent en els aguts, si bé que algun tant prima, es susceptible de millorament, ab el domini que donan l' estudi y la quadratura.

Molt bé la Borlinetto: inmillorable en *Blancart* y excelent, com sempre en *Torres de Luna*.

El mestre Mugnone dirigí la partitura ab verdader acert, y fou cridat á las taulas á fer reverencias agafat de la má dels afortunats intérpretes.

En resum: una *Aida*, que no deixarà de tenir algunas vueltas.

ROMEA

El crim del carrer de las Moscas es una comedia que

COMENTARI

—Francament, mossén Macari, ¿oy que 'l nostre es mes ben plantat?

APLAUDIDORS Y CRIDAYRES

Conseqüències de tant picar.

Resultats de tant cridar.

podria fer riure si tingués gracia. Pero say, que aixó es lo que li falta, precisament!

Apart de que la majoria dels personatjes son falsos y las escenas s' escorren ab un esllanguiment enervador, els acudits que hi son á cabassos, no fan l' efecte que 's proposá l' autor. Els uns per xacavans, que no arriban

ni á categoria d' espatotxadas; y els altres per pornogràfics sense solta. ¡Vaja, que aquell del duro, y aquell altre dels elástichs portan ben bé la marca de fábrica!

¡Que n' es de desgraciat el Sr. Ferrer y Codina y que 'n fa de desgracias! Ara mateix un no sab si es la pega que 'l persegueix á n' ell ó es ell que persegueix á la pega. Tothom que coneixia *El crimen de la calle de Leganitos* deya que aquesta comedia es molt més garbosa y que 'ls xistes son de primera, etc., etc.

Realment, no sé que té que veure aquesta cita:

El crim del carrer de las Moscas no passa d' atentat, y no deu compararse ab cap més crim.

El conegut sayneter D. R. Ramón y Vidales ha tornat á donarnos una mostra del seu privilegiat ingeni.

El forn de 'n Pere Pastera, sense arribar á la talla dels millors quadros rurals del mateix autor, porta 'l sagell de la paternitat consistent en la frescor de un realisme popular molt personal y en el devassall de xistes espontanis y naturals qu' esmaltan l' obra.

La particularitat de que la major part del personatjes sigan donas perjudica el quadret en el sentit de fatigar al públich, pero 'l Sr. Ramón ha sapigut sostenir la insignificant acció de modo que lo que vindria á ser un defecte sembla allí una gracia ó un capritxo del ingeni del autor.

Lo cert es que ab *El forn de 'n Pere Pastera* s' exposa va á fer un pá com unas hostias... y ell n' ha sortit ben airós

De la interpretació, com sempre: La mateixa gent ab las mateixas virtuts... y ab els mateixos vicis.

Está en ensaig, anunciantse 'l seu estreno pera la semana próxima el nou drama en 4 actes del Ignasi Iglesias: *Via-crucis*.

Un títul trist.

TÍVOLI

Per fi *Los dos pilletes* han acabat la feyna deixant lliure l' escenari á *El capitán Strogoff*.

NOVEDATS

El Cake-Walk va aclimatantse. La *troupe* de *Varietés* el presenta en totas las formas imaginables: el Cake Walk en serio (si de serio pot calificarse un ball de grotescas contorsions); el Cake-Walk en parodia; la ciutat del Cake-Walk y fins el Cake-Walk en bicicleta.

Inventat aquest ball pels negres dels Estats Units, está en camí de realisar la conquesta de la rassa blanca.

¡Lo que pot l' imperialisme de Terpsicore!

CATALUNYA

Dimars va estrenarse una nova sarsueleta lletra dels Srs Paso y Abati y música dels mestres Valverde fill y Serrano, titulada: *El trebol*.

Pertany de plé al género gatada, ja que no reproduheix costums ni presenta tipos mitj copiats del natural. Una acció bastant adotzenada constituheix el nús de l' obra. Pero hi ha xistes, acudits y truchs en gran número y 'l públich s' hi parteix de riure.

En la música sobressurten un ballable de tiples y un coro de noys d' estudi, dels quals ne fou demanada la repetició.

L' obra sigué executada ab carinyo y bona sombra.

N. N. N.

REALISMES

Durant aquests últims días, tots hem pogut presenciar escenas conmovedoras d' un realisme descarnat.

Mentres coloms y floretas tenen els richs per llensar, s' ordena engarjolá als pobres si demanan caritat.

Pels carrers de Barcelona, el quí tenia 'l nas fí, sense perill d' asfixiarse no podia pas sortir.

Y es que á la *pudding* ordinaria
s' hi ajuntá la de Madrid,
qu' es realment mes ofensiva
y put mes que la d' aquí.

Era tanta l' aflluencia
de forasters per las Ramblas,
que va vení á pendre midas
en pés el gremi de sastres.

Dich aixó, perque vaig veure
á molts senyors que portavan
per senyal, unas agullas
al darrera la solapa.

Llops ab llops may se mossegan,
diu el ditxo popular.

Las coronas aquests días
de braset també han anat.

Las unas, las que adornavan
las cúpulas d' uns fanals...
las otras, las que lluhían
las closcas dels capellans.

Els fundidors han sigut,
durant l' última senmana,
els únichs qu' han treballat
perque s' han fos moltas placas.

S' han fos també molts diners
y rellotjes de butxaca...

Y el poble sensat, ha fos
el poch greix que li quedava.

A un brau militar, per Pasqua
li va doná 'l seu padrí,

una mona que tenfa
la figura d' obelisch.

Prenent patró de la mona
y agotant el seu enginy,
el fillol va fe 'l projecte
del *pastel* que tots hem vist.

Vaig arribá á Barcelona,
y al veure tants militars,
vaig agafarme malicia
per no haber vingut avans.

Jo, que per fer *soldaduras*
soch una especialitat,
vaig exclamar: ¡Quina pega,
que aquests noys siguin *soldats*!

No s' admirin si m' alabo,
perque ab pena 'ls tinch de dir
que fa pochos días que l' ávia
se m' ha mort de viu en viu.

La pobra dona no 'm deixa
lo que se 'n diu ni una pela:
pro en cambi puch ababarme,
porque ya no tengo abuela.

No tot eran lluminarias
per fatxadadas y balcóns,
ni tot carrers ab alfombras
de serpentinas y flors.

En alguns llocs d' importancia,
com el passeig de Colón,
hi havían sots plens de pedras
y pedras plenas de sots.

LA DISSIDENCIA REGIONALISTA

6

DÍGAM QUI T FELICITA Y 'T DIRÉ QUI ETS

ELS MADURS:—Noble Cambó,
is' ha portat com un lleó!

ELS LLIBERALS:—Gran Carné,
is' ha explicat d' alló mes bé!

El fono-policiá.

Nina sentimental.

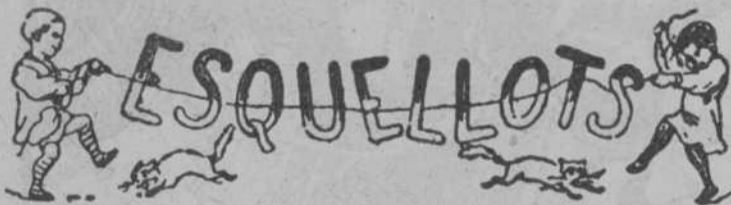

Figura d' arcalde-bombero.

A pesar de tots els llums
que 'l marqués li posá á sota,
á dalt del seu pedestal
en Colón quedá á las foscas.

Aixís quedará també
el poble de Barcelona,
ab tanta electricitat
consumida sense solta.

PEP LLAUNÉ

Un catalanista dels *reconsagrats* censurava á n' en Cambó, no tant pel fondo com per la forma del seu parlament.

—Es—deya—una inconseqüència y una claudicació de principis, qu' en Cambó s' haja dirigit al Comte de Barcelona en castellá. No haurían parlat aixís els nostres antichs concellers. En Joan Fivaller al havérselas ab en Ferrán de Antequera, va ferho en la llengua dels nostres avis. Y ab tot y ser aquell monarca un castellá dels més *cerrats*, l' Historia diu que 'l va ben entendre.

Naturalment ja compendrán vostés que únicament per referencias puch parlar de las festas de Montserrat. Com no soch del Somatent, ni pertany L' ESQUELLA DE LA TORRATXA al gremi dels periódichs que 's deixan convidar, no vaig assistirhi... y lo qu' es veure no vaig veure res, pero en quant á sentir... ¡Mare de Deu si me 'n han contadas de cosas!

Sembla que tot plegat va resultar el més espantós dels desgabells. Y en sa conseqüència sembla tam-

bé que no valía la pena que la Diputació derrotxés de tant mala manera 'ls fondos de la provincia.

Els pobres individuos del somatent, vinguts molts d' ells de qui sab ahont, son els que van ballar ab la més lletja.

Una bona part d' ells van haver de passar la nit á la serena en entretinguda conversa ab las estrelletas del cel, y al día següent qui no 's portava 'l menjar no va trobarne.

Un se queixava de qu' en la Masía de la Creu li havían exigit tres pessetas per una trista tassa de café. Y no hi ha més: págalas y fes'hi creu.

Uns altres van arribar á punt de fer tiros ab la guardia civil, perque 'ls volían fer recular quan baixavan tots tranquils per la línea del carril de cremallera, no havent trobat lloch en els wagons qu' eran presos al assalt.

Un altre, en fí, 's dolía rabiosament de una galeta que va adjudicarli un militar, quan s' empenyava en enquibir en el wagó á un octogenari, á qui 'l rey havia honrat penjantli una medalla á la solapa.

Aquest podia queixarse de no haver dinat, pero lo qu' es la galeta per postres si que va cruspírsela.

Com á recort de una tan famosa jornada quedarán á Montserrat dos monuments, l' un al costat del altre, com si siguessin bessons.

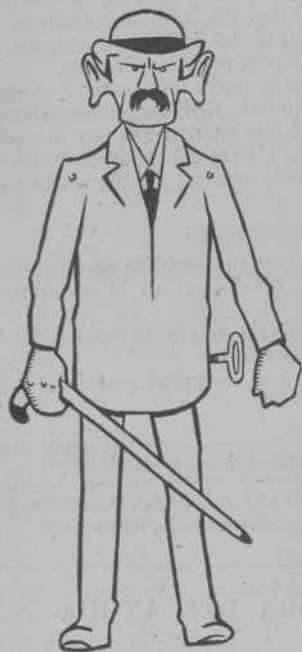
L' un el conmemoratiu de la batalla del Bruch; l' altre 'l de las *Hijas de María*.

Per completar l' efecte poden alsarhi entremitj un sant Cristo ab un parell de pistolas.

Ultima impresió.

El lema «Pau, Pau y sempre Pau» que ha sigut fins ara 'l blassó de la institució, será sustituhit per un altre més atemperat á las presents circumstan-

PROGRESSOS MECÁNICHS

Se dona un petit cri'... subver-siu, y'l ninot reparteix garrotadas.

Estudiant automàtich. Set voltas de corda, mitj' hora d' aplausos.

Traga bolas. Se 'n empassa mol-tas, sense reparar en las dimensions

cias... Un lema que resumeix la conformitat cristiana y que 'l nostre poble ha formulat ab expressiva concisió.

El lema: «S' ha de patir.»

A l' arribada de Montserrat, quan la regia comiti-va passava per l' Arch de Triunfo del Passeig de Sant Joan, va ressonar una xiulada estrepitosa.

Y van efectuarse algunas detencions.

Y alguns dels detinguts varen ser brutalment atropellats.

Ab tot y que devían ser ben ignocents, quan el dilluns, ans del mitj-día, se 'ls posava en llibertat.

Un periodista tingué ocasió de veure á un engalona-tat porter atissant un parell de bofetadas á un dels detinguts, que com que anava lligat no podia tornar hi.

Escandalisat posá 'l fet en coneixement del go-bernador. Y 'l Sr. González Rothwos cridá als por-ters y als agents, perque 'l periodista pogués senyalar qui era 'l que havia comés el cobart atropello.

—Es aquest!—digué senyalant al culpable.—Jo vaig veure com donava dos bofetadas á un detingut indefens.

—Ab permís de S. E.—digué l' inculpat.—No van ser dugas, que van ser quatre.

Y 'l governador, davant de una sortida tan cíni-ca, va posarse á riure.

¡Mal fet, molt mal fet, Sr. González! Las lleys s' han de cumplir, y 'ls primers exemples del cumpli-ment de las lleys, á qui correspon donarlos es á las autoritats.

Ara que ha rigut, es necessari que 's formalisi y que castigui.

El lacayo autor de l' indigna hassanya y de la cí-nica frasse, no pot estar ni un moment més al ser-

vey de una autoritat gelosa de meréixer el respecte dels seus administrats.

Tant bé que ho tenían á Romea... Tot venut, tot despatxat...

Ves la reina Isabel si no podía esperar un día més á morir-se.

Si en Pitarra signés viu, estich segur que hauria dit:—¡Vaja, aquestas cosas no 'm passen sino á mil...

La funció estava anunciada com funció de gala. Y l' empresa podrá dir:—De gala, sí; pero *partida por gala en dos*.

Perque al sol anunci de que 'l rey no hi assistiria y de que á la taquilla 's tornarian els quartos als es-pectadors que 'ls reclamessin, el teatro va quedar casi bé buyt.

Se representava «Terra baixa».

¡Y tant baixa com es aquesta terra!

Ab la vinguda del rey s' ha observat de una ma-nera clara la gran diferencia que hi ha entre en Bo-laderes y en Rius y Taulet.

D. Francisco, quan tenia un rey á casa, s' espon-java, s' arrodonia y s' hauria dit que la satisfacció li traspuaava pels poros de la pell.

En cambi D. Guíllém s' hi enmagreix, s' hi ente-nebra y posa cara de desenterrat. L' altra tarde 'l vaig veure y 'm va fer llástima. Si dura algún temps més el present estat de cosas, del actual arcalde no 'n quedarà més que un pal ab unas grans patillas grisas.

Un detall de la visita regia als cellers de 'n Ma-ristany, que transcrich de un periódich:

«Al llegar á una nave donde se veían multitud de grandes envases, dijo el Sr. Maristany al rey:

—Esta es una cuadra moderna que desde hoy llevará el nombre de «Cuadra de Alfonso XIII.»

PRECOCITAT

—¿Quina estampa vols?
—Aquesta, qu' es mes bonica... y mes barata.

¿Cuadra de...? ¡Cuidado Pere Grau ab aixó de las cuabras!

La frase del meu bon amich, l' entusiasta Comissari regi, es una de aquellas que poden passar á la historia barcelonina al costat de algunas otras proferidas en ocasió de altres viatjes regis.

Com per exemple, aquella del regidor del any 60, que veyent á D.ª Isabel II ab un nyanyo á la cara, á conseqüencia de un accident ocorregut á bordo, li va dir ab carinyosa solemnitat:

—Paciencia, señora, que más podía ser!

Y la de aquell altre cortesá d' estar per casa, que sabent que D.ª Isabel enviava á orejarse al príncep de Asturias y á las infantas als jardins dels Camps Elísseos, li digué plé de sollicitut:

—Esté tranquila V. M. Yo me cuidaré de los niños.

M' aseguran que serán no més que tres las grans creus que s' otorgarán ab motiu del viatge regi.

Una pel Sr. Boladeres. Un' altra pel Sr. Espinós. Y la tercera pel Sr. Monegal.

El número tres el trobo molt just. Tres creus forman un calvari.

Ara sols falta que Jesús, Dimas y Gestus se reparteixin ells mateixos el paper que creguin que 'ls hi correspon.

Ab l' il·luminació del monument á Colón s' ha produhit un efecte inesperat.

Tant com més plena de llum apareix la columna y la diadema ab que remata, més embolcallada en la fosca queda l' estátua del immortal navegant, de tal manera que fins acaba per desapareixer.

Tal vegada es aixó lo que 's proposava l' opulent marqués de las Cinquillas. Eclipsar al descubridor de América, que com que va morir pobre, al costat d' ell, y baix el punt de vista dels adoradors del vadedell d' or, no era més que un infelís, un pelacanyas.

Diu un periódich que aquests días els garitos de Barcelona han estat funcionant ab la major tranquil·litat.

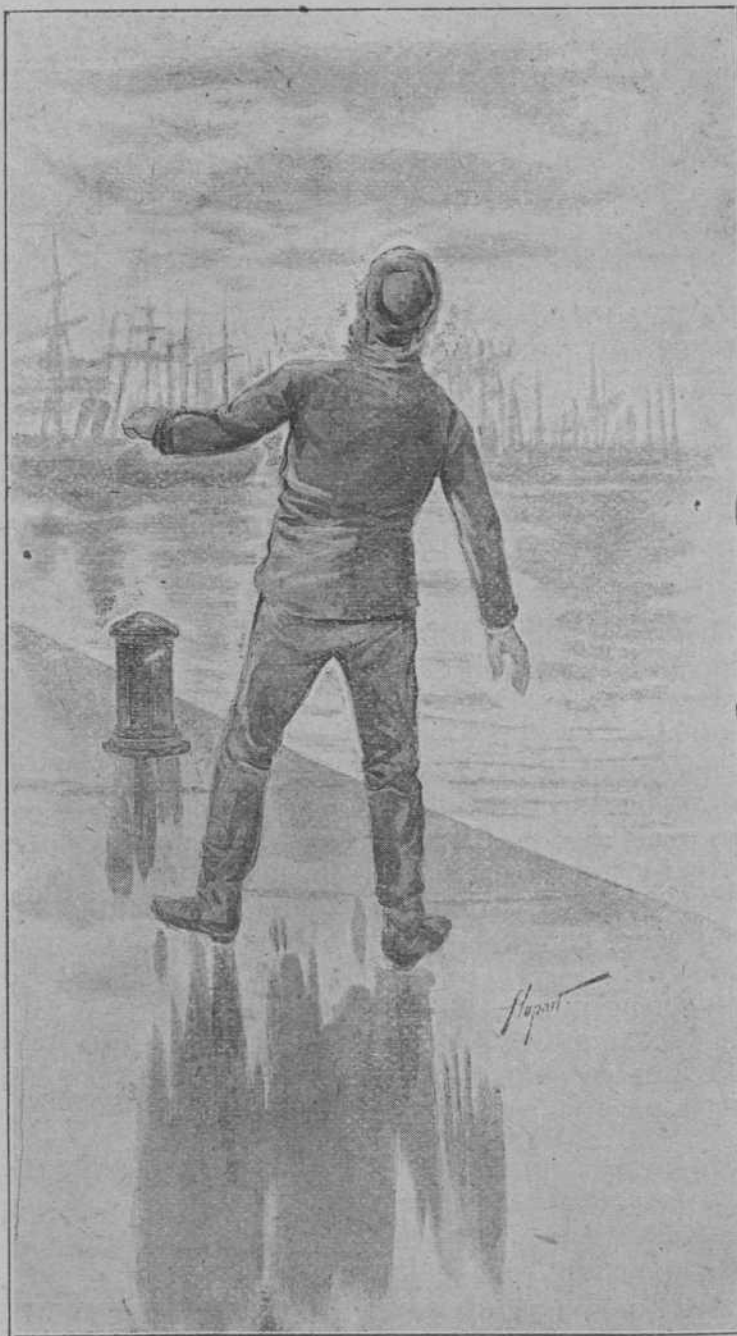
Tal vegada per aquí comensi la reorganización del partit monárquich barceloní.

¡Tenen tants adoradors els quatre reys del joch de cartas!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

A LA VORA DEL AYGUA

—No deu tornar per mar avuy, porque sinó, tot aixó estaria plé de senyoras.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ACABA DE PUBLICARSE

LA LUCHA POR LA VIDA

MALA HIERBA

NOVELA ORIGINAL DE

PIO BAROJA

*

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

La Revolución de Julio

Tomo 4.º de la serie 4.ª

DE

EPISODIOS NACIONALES

DE

D. B. PÉREZ GALDÓS

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

Los Rayos X

Y

EL RADIO

Un tomo, Ptas. 0'50

RESUMEN
BIBLIOGRÁFICO

Año II—Marzo 1904—Se facilita gratis

VALENTINA

POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Tomo 90 de la

COLECCIÓN DIAMANTE

Ptas. 0'50

MANUAL Y EJERCICIOS

DE LA LENGUA INTERNACIONAL

ESPERANTO

Un tomo, Ptas. 3

GUÍA DE TARRASA

publicada por el

CENTRO ADMINISTRATIVO

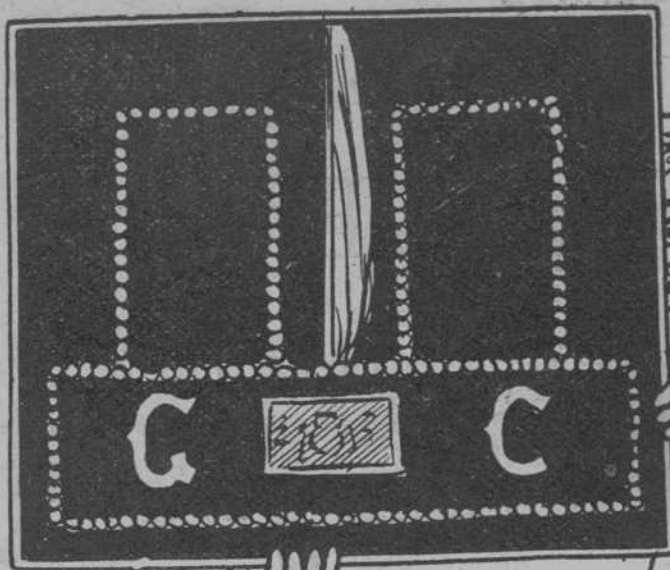
DE

LLOFRIU Y CASTARLENAS

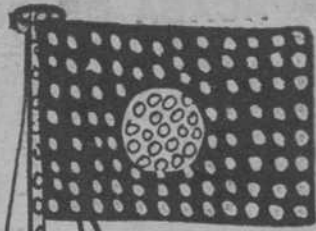
Ptas. 2'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

REVISTA GENERAL

BENEMÉRITS BALCONS ILUMINATS
 AB 'GLOBOS TRASPARENTS, NAPS, XIRIBIAS
 QUE ALS PAGESOS HAN DUT ENTUSIASMATS
 TOTS AQUETS DIAS.

LA SANTA BONA MARIA
 QUE SERVEIX DE CANTONER
 AL PLA DELA BOQUERIA

ILUMINACIONS

BALCONADA DE MISTÓ
 DELS DE LA «CONTRIBUCIÓ»

A N'AQUEST CIRCUL QU'ES NIU
 DE L'ARISTOCRACIA
 LO QUE LI SOBRA DE LLUMS
 LI FALTA DE GRACIA

EL BALCONET DE CAN FABRA
 MARQUESITO Y MOSQUIT D'ABRA

PICAROL

Entre lo que ha fet mes tró
 hi hem observat tot aixó.